

Prasideda nauja „kaukolinio“ era

Linas Budrys

Valdžios džiaugsmas, kad dėl ribojamo alkoholio pardavimo Lietuva pradėjo blaivytis, buvo per ankstyvas. Gydytojai pastebi kitas tendencijas. Valdžios atstovams paskelbus kovą su besaikiu alkoholio vartojimu ir ėmusis griežtų priemonių, dar metų pradžioje su džiaugsmu skelbta, esą dėl priimtų įstatymų Lietuvoje pirmą kartą po to, kai buvo atkurta Nepriklausomybė, sumažėjo alkoholinių gėrimų vartojimas ir dėl jo kylančių sveikatos problemų. Pastaruoju metu žiniasklaidoje taip pat skelbta nemažai informacijos, kad sumažėjo akivaizdžių apsinuodijimo alkoholiu ir psichozių atvejų. Tačiau Vilniaus greitosios pagalbos universitetinės ligoninės Ūmių apsinuodijimų skyriaus vedėjas, Sveikatos apsaugos ministerijos konsultantas toksikologijos klausimais dr. Raimundas Purvaneckas skaičiais netiki, nes į ligoninę atvežama vis daugiau nelegalaus alkoholio aukų.

– Ar iš tiesų pastaruoju metu Lietuvoje sumažėjo apsinuodijimo alkoholiu ir psichozių atvejų, kaip teigia Seimo Sveikatos reikalų komiteto pirmininkas Antanas Matulas?

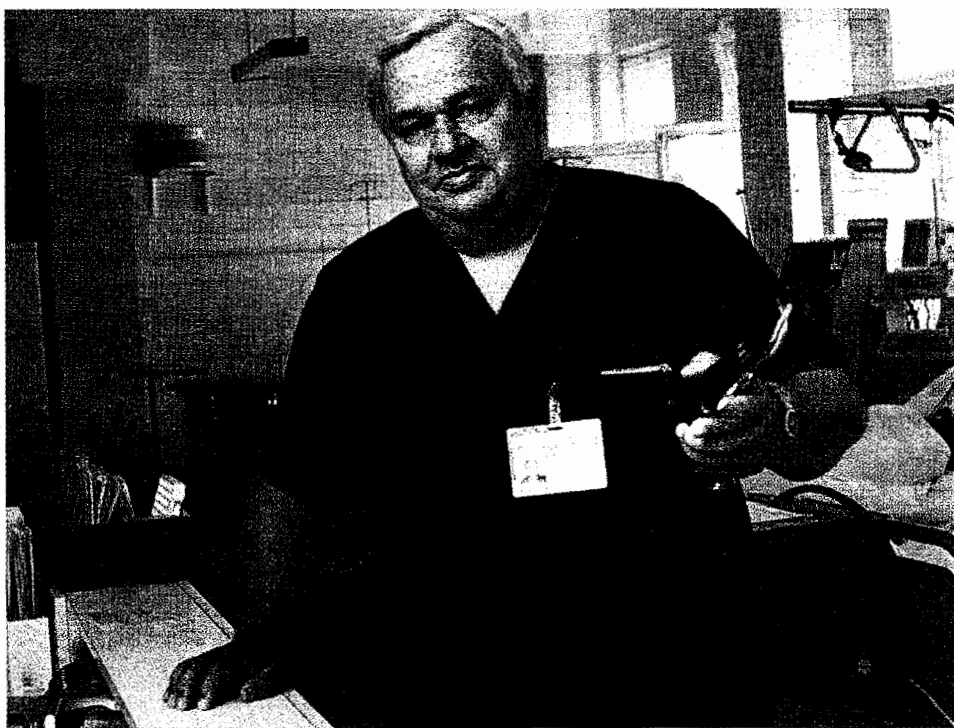
– Vieši pareiškimai, esą pastaruoju metu šalyje sumažėjo apsinuodijimo alkoholiu ir psichozių atvejų, netikslūs, nes Lietuvoje paprasčiausiai nėra tikslios statistikos šiuo klausimu. Situacija, sakyčiau, yra net priešinga: iš savo darbo patirties galiu paliudyti, kad alkoholiu apsinuodijusių ar psichozes išgyvenančių pacientų ne mažėja, bet daugėja. Tai patvirtina ir Visuomenės sveikatos centro ar Medicinos informacijos centro duomenys. Toksikologijos skyriuje kasmet gydomi apie 1300 pacientų. Prieš kelerius metus apie 40 proc. šių pacientų į ligoninę pakliūdavo dėl apsinuodijimo alkoholiu, o šiuo metu alkoholiu apsinuodiję žmonės sudaro 56 proc. visų gydomų Toksikologijos skyriuje.

Anksčiau dėl visų Lietuvoje esančių negandų kaltinome Sovietų Sąjungos palikimą. Dabar galiu drąsiai pasakyti, kad sovietiniai alkoholikai jau beveik išmirė, o mes užsiauginome naują jaunų alkoholikų kartą.

– Kodėl, jūsų manymu, pateikiami tokie skirtingi skaičiai dėl apsinuodijimo alkoholiu ir psichozių?

– Skleidžiamos informacijos netikslumą lemia painiai fiksuojama šių atvejų statistika. Lietuvoje visos ligos, traumos, operacijos, apsinuodijimai yra klasifikuojami pagal Tarptautinę statistinę ligų ir sveikatos problemų klasifikaciją – TLK-10. Šios klasifikacijos XIX skyrius vadinasi „Traumos, apsinuodijimai ir kiti išorinių priežasčių padariniai“. Traumos ir apsinuodijimai yra vienoje grupėje – jie nėra tiksliai vieni nuo kitų atskirti. Tai, kad nėra takoskyros tarp traumų ir apsinuodijimų, turi didelę įtaką statistinių rodiklių netikslumui.

Be to, svarbu nepamiršti, kad ligoninės turi kvotas – Teritorinių ligonių kasų api-

■ Patirtis: garsus toksikologas R. Purvaneckas žino, kad to, kuris geria, draudimai neišblaiyvs.

Redakcijos archyvo nuotr.

brėžtą finansavimą. Išnaudojus skirtas lėšas, ligoninė nebegali guldyti naujų pacientų – jiems suteikiama tik pirmoji pagalba, bet apsinuodijimo ar kito negalavimo atvejais nefiksuojamas. Neretai ligoniai kreipiasi į privačias gydymo įstaigas – šiuo metu pristeigta gana daug įvairiausių privačių detoksikacijos centrų. Tuomet apsinuodijimo alkoholiu ar psichozių atvejai taip pat nefiksuojami oficialioje statistikoje.

„Sovietiniai alkoholikai jau beveik išmirė, o mes užsiauginome naują jaunų alkoholikų kartą.“

– Ar galite pateikti pavyzdžių, kaip atsitinka, kad apie pacientą, gydytą nuo apsinuodijimo alkoholiu, nelieka jokio oficialaus įrašo?

– Tarkime, girtas ar psichozės ištiktas žmogus nusirito nuo laiptų, susilaužė koją ir buvo paguldytas į ligoninę. Išrašant šį žmogų iš gydymo įstaigos, vienintelis apie jį likęs įrašas bus „kojos lūžis“. Tai, kad žmogus koją susilaužė būdamas girtas ar ištiktas psichozės, tiesiog išnyks ir nebus pažymėta jokioje oficialioje statistikoje. Kitas pavyzdys – žmogus mirė dėl ilgalaikio girtavimo ištiktas širdies priepuolio. Oficiali šio žmogaus mirties priežastis bus „širdies veiklos sutrikimas“. O tai, kad šį sutrikimą sukėlė nepertraukiamas girtuokliavimas, niekur nebus užfiksuota.

Būtent todėl atidžiau napanagrinėjus situacijos gali atrodyti, kad apsinuodijimo alkoholiu ir psichozių atvejų mažėja, tačiau tokie teiginiai netikslūs.

– Policijos departamento duomenimis, šiais metais konfiskuota keturis kartus daugiau nelegalaus alkoholio nei tuo pačiu laikotarpiu 2008 m. Ar padaugėjo apsinuodijimo nelegaliu alkoholiu atvejų?

– Į ligoninę atvežami žmonės, apsinuodiję tiek legaliu alkoholiu, tiek jo surogatais. Tačiau apsinuodijimo pastaraisiais atvejų – daugiau ir skaičius auga. Alkoholio suroga-

tai daug dažniau sukelia psichozes. Tai neišvengiama, nes įsigydamas nelegalų alkoholių žmogus nežino, su kuo jis buvo maišomas – akiai žaidžiama su savo sveikata. Juk nelegalus alkoholis gali būti sumaišytas net ir su techniniu, medicinininiu spiritu ar spiritu, kuriame yra propilo arba izopropilo.

Geriant alkoholio surogatus pirmiausia nukenčia kepenys, pažeidžiama žmogaus psichika. Neretai žmonės išgeria tiek alko-

holio, kad patys pagelsta, kepenys atrofuoja, vystosi jų riebalinis peraugimas, o nesiliovus gerti – cirozė ir, galiausiai – mirtis.

Šie alkoholio surogatai parduodami daug pigiau nei legalus alkoholis. Be to, šis alkoholis kartais parduodamas net su banderolėmis, todėl dažnai net nebūna įtartinas.

– Kokiomis priemonėmis, jūsų manymu, įmanoma sumažinti dabartinį apsinuodijimo alkoholiu ir psichozės atvejų skaičių?

– Mano įsitikinimu, šiuo metu svarbiausia užtikrinti griežtą alkoholio kontrolę ir ugdyti vartojimo kultūrą. Tikiu, kad tik ilgalaikės programos duoda rezultatus, o griežtos ar radikali priemonė sudaro sąlygas nelegalios rinkos plėtrai. Apribojus prekybos alkoholiu laiką, padidinus alkoholio kainą, padidėja apsinuodijimo alkoholiu atvejų. Priežastis? Vartojimo kultūra per naktį nepasikeičia. Uždraudus pirkti alkoholių nuo tam tikro laiko ar padidinus jo kainą, noras išgerti nedingsta. Todėl norėdami įsigyti alkoholio ar nusipirkti jo pigiau, žmonės griebiasi įvairių priemonių: patys gamina alkoholių, pradeda vartyti samaną, organizuoja pilstuką. Geriausias įrodymas – padėties Lietuvoje prieš dešimt metų analizė. Tada viskas buvo panašiai – buvo apribotas prekybos alkoholiu laikas, tuomet itin padaugėjo apsinuodijimo ir psichozių, sukeltų alkoholiu, atvejų.